

Plan wynikowy „Poznać przeszłość” do historii dla klasy 3 liceum ogólnokształcącego i technikum – zakres podstawowy

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania podstawowe Uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:
Rozdział I. System wiedeński w Europie			
Kongres wiedeński	<ul style="list-style-type: none"> • Cele kongresu • Zasady ustanowione na kongresie • Nowe granice • Święte Przymierze 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>kongres wiedeński, zasada restauracji, zasada legitymizmu, zasada równowagi europejskiej, Święte Przymierze</i> – lokalizuje w czasie: kongres wiedeński (X 1814–VI 1815), zawarcie Świętego Przymierza (IX 1815) – lokalizuje w przestrzeni państwa, które odgrywały najważniejszą rolę podczas kongresu wiedeńskiego – identyfikuje postacie: Aleksandra I Romanowa, Fryderyka Wilhelma III Hohenzollerna, Franciszka I Habsburga, Klemensa Metternicha, Charles’a Talleyranda – przedstawia cele zwołania kongresu wiedeńskiego – wymienia państwa decydujące na kongresie wiedeńskim – wymienia najważniejsze cechy nowego ładu ustanowionego na kongresie wiedeńskim – wyjaśnia, na czym polegał i czemu miał służyć system wiedeński – wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie Niemiec i Włoch – przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim – wymienia państwa, które stanowiły trzon Świętego Przymierza – przedstawia okoliczności i cele powstania Świętego Przymierza 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>system wiedeński, reakcja, „koncert mocarstw”</i> – lokalizuje w czasie: „sto dni” Napoleona (III–VI 1815), bitwę pod Waterloo (VI 1815) – lokalizuje w przestrzeni zmiany polityczne wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego – identyfikuje postać Roberta Stewarta Castlereagha – charakteryzuje zasady ustalone na kongresie wiedeńskim – wyjaśnia, jaki wpływ na losy Europy miały zasady polityczne ustanowione na kongresie wiedeńskim – wyjaśnia, dlaczego utrzymano podział polityczny Niemiec i Włoch – omawia zmiany na mapie politycznej Europy wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego – wyjaśnia, jakie znaczenie miało Święte Przymierze dla utrzymania porządku wiedeńskiego – przedstawia wpływ idei rewolucyjnych na losy Ameryki Południowej – ocenia rolę, jaką podczas obrad kongresu wiedeńskiego odegrali Klemens Metternich i Charles Talleyrand – ocenia skutki polityczne decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim – ocenia wpływ Świętego Przymierza na losy Europy po kongresie wiedeńskim

<p>Nowy czy stary porządek w Europie?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwko systemowi wiedeńskiemu • Ruch odrodzenia narodowego we Włoszech • Sytuacja w państwach niemieckich • Powstanie dekabrystów • Wyzwolenie Grecji • Rewolucja lipcowa we Francji • Niepodległość Belgii 	<p>– stosuje pojęcia: <i>karbonariusze, risorgimento, Młode Włochy, monarchia lipcowa, dekabryści</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie dekabrystów (1825), powstanie niepodległej Grecji (1829), rewolucję lipcową we Francji (1830)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni kraje, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Filipa, Giuseppe Mazziniego, Mikołaja I</p> <p>– wymienia państwa, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych</p> <p>– wyjaśnia, kto i dlaczego buntował się przeciwko systemowi wiedeńskiemu</p> <p>– przedstawia cele włoskiego ruchu odrodzenia narodowego</p> <p>– omawia przyczyny i skutki powstania dekabrystów</p> <p>– omawia przyczyny i przebieg rewolucji lipcowej we Francji</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>ruch burszów, ruch filhellenistyczny</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie karbonariuszy we Włoszech (1820), powstanie Związku Południowego i Związku Północnego (1821), wybuch powstania Greków przeciwko Turcji (1821), bitwę pod Navarino (1827), traktatu w Adrianopolu (1829), powstanie belgijskie (1830), konferencję w Londynie (1831)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni kraje, w których doszło do interwencji armii państw Świętego Przymierza</p> <p>– identyfikuje postacie: Filipa Buonarrotiego, Ottona Wittelsbacha, Karola X, Adolphe’a Thiersa, Wilhelma I, Leopolda I</p> <p>– charakteryzuje działalność włoskiego ruchu odrodzenia narodowego</p> <p>– przedstawia walkę Greków o niepodległość</p> <p>– omawia walkę Belgów o niepodległość</p> <p>– przedstawia, w jaki sposób europejscy rewolucjoniści w pierwszej połowie XIX w. łączyli postulaty narodowe ze społecznymi</p> <p>– ocenia, z jakiego powodu europejskie mocarstwa zaangażowały się w konflikt z imperium osmańskim w sprawie greckiej</p> <p>– ocenia rolę państw Świętego Przymierza w tłumieniu ruchów rewolucyjnych w latach 20. i 30. XIX w.</p>
<p>Rewolucja przemysłowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Od rewolucji agrarnej do industrializacji • Rewolucja przemysłowa w Europie • Rozwój komunikacji • Rewolucja przemysłowa w Stanach Zjednoczonych • Skutki rewolucji przemysłowej 	<p>– stosuje pojęcia: <i>rewolucja przemysłowa, industrializacja, urbanizacja, społeczeństwo industrialne, proletariát</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: opatentowanie maszyny parowej (1769), otwarcie pierwszej linii kolejowej (1825)</p> <p>– identyfikuje postacie: George’a Stephensona, Samuela Morse’a, Samuela Colta, Jamesa Watta</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>rewolucja agrarna, luddyci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wystąpienia luddystów (1811–1813), pierwszy morski rejs parowca (1813), założenie Niemieckiego Związku Celnego (1834)</p> <p>– identyfikuje postacie: Nicolasa Cugnota, Isaaca Singera, Neda Ludda</p> <p>– wyjaśnia związek między rewolucją agrarną i rewolucją przemysłową</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rejony Europy, w których rewolucja przemysłowa postępowała najszybciej – omawia rozwój komunikacji w pierwszej połowie XIX w. – wyjaśnia, dlaczego transport zyskał w XIX w. tak duże znaczenie – wyjaśnia, w jaki sposób upowszechnienie kolei zmieniło życie mieszkańców Europy – wymienia najważniejsze wynalazki pierwszej połowy XIX w. – wymienia skutki rewolucji przemysłowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ eksplozji demograficznej na przemiany w rolnictwie i przemyśle – wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój komunikacji miało wynalezienie maszyny parowej – przedstawia rozwój gospodarczy i przemiany w Stanach Zjednoczonych w czasie rewolucji przemysłowej – wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa wzbudziła ogromny sprzeciw społeczny – ocenia skutki rewolucji przemysłowej, wskazując przyniesione przez nią korzyści i straty
Nowe idee polityczne	<ul style="list-style-type: none"> • Narodziny nowych nurtów politycznych • Wolność i równość • Przeciwno rewolucjom • Początki ruchu robotniczego • Początki socjalizmu • Na drodze do rewolucji proletariackiej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>konserwatyzm, liberalizm, socjalizm, komunizm, burżuazja, socjalizm utopijny, związek zawodowy</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848) – identyfikuje postacie: Adama Smitha, Edmunda Burke’a, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Johna Stuarta Milla, Henri de Saint-Simona – wymienia idee polityczne, które zdobyły popularność w pierwszej połowie XIX w. – omawia założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjalizmu i komunizmu – wyjaśnia, dlaczego konserwatyści byli przeciwni gwałtownym zmianom politycznym i społecznym – przedstawia położenie klasy robotniczej i jego wpływ na rozwój ruchu robotniczego – omawia cele, jakie stawiały przed sobą związki zawodowe 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>utilitaryzm, falanster, czartyści</i> – identyfikuje postacie: François-René Chateaubrianda, Josepha de Maistre’a, Louisa de Bonalda, Charles’a Fouriera, Roberta Owena – lokalizuje w czasie powstanie pierwszych związków zawodowych (1824), działalność czartystów w Wielkiej Brytanii (1836–1848) – wyjaśnia, które grupy społeczne mogły być zainteresowane realizacją postulatów konserwatystów, liberałów oraz socjalistów i komunistów – przedstawia powody, dla których konserwatyści krytykowali rewolucje i zmiany społeczne wprowadzane w pierwszej połowie XIX w. – omawia okoliczności, w jakich narodził się ruch robotniczy – omawia postulaty socjalizmu utopijnego i wyjaśnia, dlaczego były one niemożliwe do zrealizowania – wyjaśnia, czym różniły się propozycje dotyczące sprawy robotniczej wysuwane przez związki zawodowe, czartystów i komunistów – przedstawia cele i skutki działalności czartystów

			<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki społeczne i polityczne, jakie wywołało pojawienie się nowych idei politycznych – ocenia wpływ działalności związków zawodowych i ruchów politycznych na sytuację społeczną grup pozbawionych wpływu na losy państwa
Wiosna Ludów	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza Wiosny Ludów • Od rewolucji lipcowej do cesarstwa we Francji • Rewolucja wiedeńska • Powstanie węgierskie • Wiosna Ludów w Prusach i krajach niemieckich • Wiosna Ludów w państwach włoskich • Skutki Wiosny Ludów • Udział Polaków we Wiosnie Ludów 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Wiosna Ludów</i> – lokalizuje w czasie: Wiosnę Ludów (1848–1849), rewolucję w Paryżu (II 1848), wybuch rewolucji w Wiedniu (III 1848), wybuch rewolucji w Berlinie (III 1848), wybuch Wiosny Ludów w państwach włoskich (III 1848), ogłoszenie cesarstwa we Francji (1852) – identyfikuje postacie: Lajosa Kossutha, Iwana Paskiewicza, Giuseppe Mazziniego, Ludwika Mierosławskiego, Adama Mickiewicza, Ludwika Napoleona Bonapartego (Napoleona III), Franciszka Józefa I, Józefa Bema – lokalizuje w przestrzeni państwa, w których doszło do wystąpień Wiosny Ludów – omawia przyczyny Wiosny Ludów – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Wiosny Ludów we Francji – omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Austrii i na Węgrzech – przedstawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach – wymienia, które z wystąpień Wiosny Ludów były rewolucjami społecznymi, a które ruchami zjednoczeniowymi lub powstaniem narodowymi – przedstawia skutki Wiosny Ludów – wymienia kraje europejskie, w których Wiosna Ludów przyniosła trwałe zmiany 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: zarazę ziemniaczaną w Europie (1845–1847), powstanie węgierskie (III 1848–X 1849), wybór Ludwika Napoleona Bonapartego na prezydenta Francji (XII 1848), działalność parlamentu frankfurckiego (V 1848–V 1849), bitwę pod Custozą (1848), objęcie tronu przez Franciszka Józefa I (XII 1848), wybuch Wiosny Ludów w Państwie Kościelnym (II 1849), bitwę pod Novarą (1849), zamach stanu we Francji (1851) – identyfikuje postacie: Ludwika Filipa, Ferdynanda I Habsburga, Fryderyka Wilhelma IV, Henryka Dembińskiego, Wojciecha Chrzanowskiego, Józefa Wysockiego, Franciszka Sznajde – przedstawia, jak zmieniała się sytuacja polityczna we Francji podczas Wiosny Ludów – wyjaśnia, na czym polegała postępowość reform II Republiki Francuskiej – wyjaśnia, dlaczego Wiosna Ludów we Francji nie przyniosła oczekiwanych rezultatów – wyjaśnia, dlaczego powstanie węgierskie w czasie Wiosny Ludów poniosło klęskę – omawia rolę parlamentu frankfurckiego w czasie Wiosny Ludów – opisuje przebieg i skutki Wiosny Ludów w państwach włoskich – wyjaśnia, dlaczego idee zjednoczenia Niemiec i Włoch w czasie Wiosny Ludów nie doczekały się realizacji

			<ul style="list-style-type: none"> – omawia udział Polaków w europejskiej Wiosnie Ludów – ocenia, które z przyczyn wybuchu Wiosny Ludów były wynikiem działań ówczesnych władców europejskich, a na które nie mieli oni żadnego wpływu – oceni trwałość reform i zmian ustrojowych wprowadzonych w czasie Wiosny Ludów
Rozdział II. Ziemie polskie w pierwszej połowie XIX stulecia			
System wiedeński na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy podział ziem polskich • Zabór pruski po kongresie wiedeńskim • Sytuacja społeczna i gospodarcza w zaborze pruskim • Galicja i Rzeczpospolita Krakowska • Ziemie zabrane 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>germanizacja, reforma regulacyjna, uwłaszczenie, ziemie zabrane</i> – lokalizuje w czasie uwłaszczenie chłopów w zaborze pruskim (1816–1823), zniesienie pańszczyzny w Galicji (1848) – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Franciszka I, Wilhelma III – lokalizuje w przestrzeni podział ziem polskich na kongresie wiedeńskim – omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie polskiej – wyjaśnia, w jaki sposób funkcjonowała ograniczona autonomia w Wielkim Księstwie Poznańskim – omawia proces uwłaszczenia chłopów w zaborze pruskim – przedstawia sposób zarządzania Galicją 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>sejm prowincjonalny</i> – lokalizuje w czasie nadanie konstytucji Rzeczypospolitej Krakowskiej (1818) – identyfikuje postacie: Antoniego Radziwiłła, Edwarda Flotwella – przedstawia sytuację społeczną w zaborze pruskim i austriackim – wyjaśnia, co było przyczyną konfliktu między szlachtą i chłopami w Galicji – omawia ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej – omawia sytuację Polaków na ziemiach zabranych – porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborem pruskim i austriackim – porównuje sytuację poszczególnych grup społeczeństwa polskiego pod zaborem pruskim i austriackim – ocenia, w którym zaborze sytuacja Polaków wyglądała najkorzystniej pod względem swobód politycznych
Królestwo Polskie	<ul style="list-style-type: none"> • Ustrój Królestwa Polskiego • Sytuacja społeczna i gospodarcza • Działalność legalnej opozycji 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>opozycja legalna, opozycja nielegalna, kaliszanie, cenzura prewencyjna</i> – lokalizuje w czasie: nadanie konstytucji Królestwu Polskiemu (1815), powstanie Wolnomularstwa Narodowego (1819), powstanie Towarzystwa Patriotycznego (1821) 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie działalność Towarzystwa Filomatów (1817–1823), powstanie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825), powstanie Banku Polskiego (1828)

	<ul style="list-style-type: none"> • Pierwsze spiski 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego, Mikołaja I, Konstantego Romanowa, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Adama Mickiewicza – wymienia instytucje, które według konstytucji z 1815 r. sprawowały w Królestwie Polskim władzę ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską – omawia ustrój Królestwa Polskiego ustanowiony w konstytucji z 1815 r. – wymienia najważniejsze zagłębia przemysłowe w Królestwie Polskim – omawia reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego i ich skutki – wyjaśnia, co odróżniało opozycję legalną i nielegalną w Królestwie Polskim 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Waleriana Łukasińskiego, Seweryna Krzyżanowskiego, Józefa Zajączka, Tomasza Zana – wyjaśnia, dlaczego konstytucja Królestwa Polskiego należała do najbardziej liberalnych ustaw zasadniczych w Europie – omawia rozwój rolnictwa i przemysłu w Królestwie Polskim – wyjaśnia, kto należał do opozycji legalnej w Królestwie Polskim – omawia działalność opozycji nielegalnej w Królestwie Polskim – opisuje, jak zmieniały się nastroje Polaków wobec carskiego panowania w Królestwie Polskim oraz wyjaśnia, czym te zmiany były spowodowane – ocenia, jakie korzyści, a jakie problemy mogło przynieść Królestwu Polskiemu położenie na pograniczu trzech mocarstw
Powstanie listopadowe	<ul style="list-style-type: none"> • Noc listopadowa • Co dalej z powstaniem? • Wojna z Rosją • Powstanie poza Królestwem Polskim • Międzynarodowa reakcja na powstanie • Następstwa powstania listopadowego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>noc listopadowa</i>, <i>noc paskiewiczowska</i>, <i>katorga</i> – lokalizuje w czasie: powstanie Sprzysiężenia Podchorążych (1828), wybuch powstania listopadowego (29 XI 1830), uznanie przez sejm powstania listopadowego za narodowe (18 XII 1830), detronizację Mikołaja I (25 I 1831), wprowadzenie Statutu Organicznego (1832) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Grochowem (25 II 1831), bitwę pod Ostrołęką (26 V 1831), obronę Warszawy (6–8 IX 1831) – identyfikuje postacie: Mikołaja I, wielkiego księcia Konstantego Romanowa, Piotra Wysockiego, Adama Jerzego Czartoryskiego, Józefa Chłopickiego, 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: ogłoszenie Józefa Chłopickiego dyktatorem powstania (5 XII 1830), wybuch wojny z Rosją (II 1831), wprowadzenie stanu wojennego (1833), likwidację polskiego podziału administracyjnego (1837), wprowadzenie rosyjskiego kodeksu karnego (1847) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwy pod Stoczkiem i Dobrem (II 1831), bitwy pod Warem i Dębem Wielkim (III 1831), bitwę pod Iganiami (IV 1831) – identyfikuje postacie: Maurycego Mochnackiego, Joachima Lelewela, Iwana Dybicza, Ignacego Prądzyńskiego, Józefa Dwernickiego, Emilii Plater, Michała Radziwiłła – omawia postawy społeczeństwa polskiego wobec wybuchu powstania

		<p>Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego, Iwana Paskiewicza</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania listopadowego – wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego – opisuje wydarzenia nocy listopadowej – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny z Rosją miały bitwy pod Grochowem i Ostrołęką – przedstawia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miały obrona i kapitulacja Warszawy – wymienia represje, jakie spadły na Polaków w Królestwie Polskim po klęsce powstania listopadowego – przedstawia przykłady polityki rusyfikacyjnej po powstaniu listopadowym 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego chłopci w niewielkim stopniu poparli zryw powstańczy – omawia rolę sejmu w powstaniu listopadowym – omawia działania Rządu Narodowego – omawia przebieg wojny z Rosją – przedstawia przebieg powstania listopadowego poza granicami Królestwa Polskiego – omawia reakcje państw europejskich na wybuch powstania listopadowego – omawia polityczne następstwa wydania Statutu Organicznego – przedstawia skutki klęski powstania listopadowego dla mieszkańców ziem zabranych oraz zaborów pruskiego i austriackiego – ocenia postawę przywódców powstania wobec problemu kontynuowania walki z zaborcą – ocenia wpływ decyzji sejmu na przebieg powstania listopadowego – ocenia międzynarodową reakcję na powstanie listopadowe
<p>Wielka Emigracja i konspiracja w kraju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Polska na wygnaniu • Stronnictwa polityczne Wielkiej Emigracji • Działalność spiskowa w kraju 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>Wielka Emigracja</i>, <i>emisariusz</i> – lokalizuje w czasie: powstanie Komitetu Narodowego Polskiego (1831), powstanie Hôtel Lambert (1831), powstanie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832), założenie Gromad Ludu Polskiego (1835) – lokalizuje w przestrzeni kierunki emigracji polskiej w latach 1831–1832 – identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Joachima Lelewela, Szymona Konarskiego – wyjaśnia, dlaczego polską emigrację po powstaniu listopadowym nazwano wielką 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: utworzenie Komitetu Narodowego Emigracji Polskiej (1832), powstanie Młodej Polski (1834), założenie Stowarzyszenia Ludu Polskiego (1835), ogłoszenie <i>Wielkiego manifestu</i> Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1836), powstanie Związku Narodu Polskiego (1839), powstanie Związku Chłopskiego (1840–1844), utworzenie Związku Plebejuszy (1842), powołanie Centralizacji Poznańskiej (1844) – identyfikuje postacie: Tadeusza Krępowieckiego, Wiktora Heltmana, Karola Libelta, Walentego Stefańskiego, Henryka Kamieńskiego, Edwarda

		<ul style="list-style-type: none"> – wymienia stronnictwa polityczne Wielkiej Emigracji – charakteryzuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji – wyjaśnia, w jaki sposób organizacje na emigracji utrzymywały kontakt z Polakami pod zaborami 	<p>Dembowskiego, Stanisława Worcella, Seweryna Goszczyńskiego, Karola Levittoux, Piotra Ściegiennego</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje sytuację Polaków, którzy zdecydowali się na emigrację po powstaniu listopadowym – wyjaśnia, dlaczego inaczej traktowały polskich emigrantów narody, a inaczej rządy państw Europy Zachodniej – porównuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji – wyjaśnia, w jaki sposób starano się upowszechnić sprawę narodową w najniższych warstwach społeczeństwa polskiego pod zaborami – wyjaśnia, dlaczego mieszkańcy Królestwa Polskiego niechętnie odnosili się do działań spiskowych – wymienia organizacje spiskowe, wskazując obszar ich działania – ocenia znaczenie Wielkiej Emigracji dla podtrzymania walki o niepodległość Polski
Wiosna Ludów na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> • Rabacja galicyjska • Powstanie krakowskie 1846 • Wiosna Ludów w Wielkopolsce • Wiosna Ludów w Galicji 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>rabacja</i> – lokalizuje w czasie: powstanie krakowskie (II 1846), likwidację Rzeczypospolitej Krakowskiej (XI 1846), początek Wiosny Ludów w Wielkopolsce (III 1848), zniesienie pańszczyzny w Galicji (IV 1848) – lokalizuje w czasie i przestrzeni rabację galicyjską (II–III 1846) – identyfikuje postacie: Jakuba Szeli, Edwarda Dembowskiego, Ludwika Mierosławskiego – omawia przebieg i skutki powstania krakowskiego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do rabacji galicyjskiej – przedstawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze pruskim 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>serwituty</i> – lokalizuje w czasie: ugodę w Jarosławcu (IV 1848), kapitulację sił polskich w Wielkopolsce (V 1848), pacyfikację Lwowa przez Austriaków (XI 1848) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Miłosławiem (IV 1848), bitwę pod Sokołowem (V 1848) – identyfikuje postacie: Jana Tyssowskiego, Fryderyka Colomba, Franza von Stadiona, Leona Przyłuskiego, Wacława Zaleskiego – omawia plany powstańcze przygotowywane przy współudziale emisariuszy TDP – wyjaśnia, dlaczego planowane na 1846 r. polskie powstanie narodowe w trzech zaborach miało w praktyce bardzo ograniczony zasięg

		<p>– omawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze austriackim</p> <p>– omawia skutki Wiosny Ludów w Galicji</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego wystąpienia Wiosny Ludów w Poznaniu poniosły klęskę</p> <p>– ocenia wpływ Wiosny Ludów na kształtowanie się świadomości narodowej Polaków</p>
Kultura polskiego romantyzmu	<ul style="list-style-type: none"> • Polski romantyzm • Romantyzm w Europie • Polska nauka i oświata w pierwszej połowie XIX w. 	<p>– stosuje pojęcia: <i>romantyzm, wieszcz</i></p> <p>– lokalizuje w czasie publikację <i>Ballad i romansów</i> Mickiewicza (1822)</p> <p>– identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Fryderyka Chopina, Cypriana Norwida, Aleksandra Fredry, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Stanisława Moniuszki, Johanna Wolfganga Goethego, Ludwika van Beethovena, Adama Jerzego Czartoryskiego</p> <p>– wymienia cechy romantyzmu</p> <p>– wyjaśnia, jakie wartości były najważniejsze dla twórców okresu romantyzmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego romantyzm był reakcją na klasycyzm</p> <p>– omawia osiągnięcia polskiej literatury romantycznej</p> <p>– wymienia instytucje polskiego życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>mesjanizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Uniwersytetu Warszawskiego (1816), ufundowanie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817), wprowadzenie obowiązku szkolnego w zaborze pruskim (1825)</p> <p>– identyfikuje postacie: Piotra Michałowskiego, Artura Grottgera, Friedricha Schillera, Stanisława Staszica, Juliana Ursyna Niemcewicza, Samuela Bogumiła Lindego, Seweryna Goszczyńskiego, Andrzeja Towiańskiego, Roberta Burnsa, Théodore’a Géricault, Stanisława Kostki Potockiego, Tadeusza Czackiego, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego</p> <p>– porównuje sytuację kultury i oświaty polskiej w poszczególnych zaborach w pierwszej połowie XIX w.</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odegrał mesjanizm w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej</p> <p>– przedstawia rolę Królestwa Polskiego jako centrum życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w latach 1815–1830</p> <p>– ocenia rolę romantyzmu w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej</p>
Rozdział III. Europa i świat w drugiej połowie XIX wieku			
Od wojny krymskiej do zjednoczenia Włoch	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna krymska i jej następstwa • Początki jednoczenia Włoch • Zjednoczenie Włoch 	<p>– stosuje pojęcia: <i>odwilż posewastopolska, risorgimento</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wojnę krymską (1853–1856), powstania w Toskanii, Modenie, Parmie i Królestwie Obojga Sycylii (1860), powstanie Królestwa Włoch</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>panslawizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pokój w Paryżu (1856), wojnę koalicji francusko-sardyńskiej z Austrią (1859), pierwszą konwencję genewską (1864), powstanie Czerwonego Krzyża (1864)</p>

		<p>(1861), przyłączenie Wenecji do Włoch (1866), przyłączenie Rzymu do Włoch (1870)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę „tysiąca czerwonych koszul” (1860) – identyfikuje postacie: Camilla Cavoura, Wiktora Emanuela II, Giuseppe Garibaldi – wymienia przyczyny i skutki wojny krymskiej – wymienia etapy jednoczenia Włoch – wyjaśnia, jaką rolę w procesie jednoczenia Włoch odegrał Piemont – omawia politykę prowadzoną przez rząd Camilla Cavoura 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: zdobycie Sewastopola (1855), bitwy pod Magentą i Solferino (1859) – lokalizuje w przestrzeni etapy jednoczenia Włoch – identyfikuje postacie: Mikołaja I, Aleksandra II, Jeana Henrieo Dunanta – przedstawia przebieg wojny krymskiej – wyjaśnia, dlaczego wojna krymska może być uważana za koniec porządku wiedeńskiego – porównuje koncepcje zjednoczenia Włoch proponowane przez Giuseppe Garibaldi i Camilla Cavoura – wyjaśnia, dlaczego zjednoczenie Włoch można nazwać procesem oddolnym – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała Francja w procesie jednoczenia Włoch – przedstawia okoliczności powstania Międzynarodowego Czerwonego Krzyża – ocenia rolę Camilla Cavoura i Giuseppe Garibaldi w jednoczeniu państwa włoskiego
Zjednoczenie Niemiec	<ul style="list-style-type: none"> • Wielkie czy Małe Niemcy? • Zjednoczenie Niemiec „krwią i żelazem” • Powstanie Austro-Węgier • Wojna z Francją • Komuna Paryska 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>Małe Niemcy</i>, <i>Wielkie Niemcy</i>, <i>zjednoczenie „krwią i żelazem”</i>, <i>depesza emska</i>, <i>Komuna Paryska</i> – lokalizuje w czasie: wojnę koalicji prusko-austriackiej z Danią (1864), wojnę prusko-austriacką (1866), utworzenie Związku Północnoniemieckiego (1867), wojnę francusko-pruską (1870), ustanowienie Cesarstwa Niemieckiego (I 1871), pokój we Frankfurcie (V 1871), Komunę Paryską (III–V 1871) – identyfikuje postacie: Ottona von Bismarcka, Wilhelma I Hohenzollerna, Napoleona III 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: utworzenie Niemieckiego Związku Celnego (1834), pokój w Pradze (1866), powstanie Austro-Węgier (1867) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Sadową (1866), oblężenie Sedanu i Metzu (1870) – lokalizuje w przestrzeni etapy jednoczenia Niemiec – identyfikuje postacie: Helmutha von Moltke, Franciszka Józefa I, Louisa Adolphe’a Thiersa, Jarosława Dąbrowskiego, Walerego Wróblewskiego – przedstawia proces budowania potęgi gospodarczej i politycznej Prus w XIX w. – omawia przyczyny i skutki wojny Prus i Austrii z Danią

		<p>– wyjaśnia, na czym miał polegać proces jednoczenia Niemiec <i>krwią i żelazem</i></p> <p>– opisuje przebieg procesu jednoczenia Niemiec</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja Austrii i Prus w procesie jednoczenia państw niemieckich</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wojny Austrii z Prusami</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-pruskiej</p>	<p>– wyjaśnia, jakie następstwa miała wojna prusko-austriacka dla każdej ze stron</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego zjednoczenie Niemiec można nazwać procesem odgórnym</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla układu sił w Europie miało powstanie Cesarstwa Niemieckiego</p> <p>– ocenia politykę zjednoczeniową Ottona von Bismarcka</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do upadku Komuny Paryskiej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegało rewolucyjne znaczenie Komuny Paryskiej</p>
<p>Stany Zjednoczone w XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa państwa i społeczeństwa USA • Geneza wojny secesyjnej • Wojna secesyjna • Skutki wojny secesyjnej 	<p>– stosuje pojęcia: <i>izolacjonizm, secesja, abolicjonizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wybór Abrahama Lincolna na prezydenta USA (1860), wojnę secesyjną (1861–1865), zniesienie niewolnictwa w USA (1863)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Gettysburgiem (1863)</p> <p>– identyfikuje postacie: Abrahama Lincolna, Ulyssesa Granta, Williama Shermana, Roberta Lee</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na gospodarkę i społeczeństwo miała migracja z Europy</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała polityka izolacjonizmu</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki wojny secesyjnej</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny secesyjnej miało ogłoszenie dekretu o zniesieniu niewolnictwa</p> <p>– omawia polityczne, gospodarcze i społeczne skutki wojny secesyjnej</p> <p>– omawia kwestię niewolnictwa i jej wpływ na konflikt między Północą a Południem</p>	<p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie doktryny Monroego (1823), powstanie Skonfederowanych Stanów Ameryki (1861)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni atak na Fort Sumter (1861)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni rozwój terytorialny USA w XIX w.</p> <p>– identyfikuje postacie: Jamesa Monroego, Jeffersona Davisa, Johna Browna</p> <p>– przedstawia sytuację społeczną w USA w pierwszej połowie XIX w.</p> <p>– omawia skutki ekspansji terytorialnej Stanów Zjednoczonych</p> <p>– omawia przebieg wojny secesyjnej</p> <p>– porównuje potencjał gospodarczy, społeczny i polityczny obu stron konfliktu w wojnie secesyjnej</p> <p>– przedstawia sytuację rdzennej ludności Stanów Zjednoczonych w XIX w.</p> <p>– omawia rolę polityczną USA w obu Amerykach</p>

			– ocenia, jakie znaczenie dla Stanów Zjednoczonych miała wojna secesyjna
Ekspansja kolonialna	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy podział kontynentów • Przyczyny ekspansji kolonialnej • Kolonizacja Afryki • Kolonializm w Azji • Polityka kolonialna • Wojny i konflikty kolonialne 	<p>– stosuje pojęcia: <i>kolonializm, imperializm, protektorat, dominium</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: I wojnę opiumową (1839–1841), początek reformy Meiji (1868), otwarcie Kanału Sueskiego (1869)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni zasięg imperiów kolonialnych mocarstw europejskich w Afryce i Azji</p> <p>– identyfikuje postacie: Cecila Johna Rhodesa, Mutsuhito, Ferdinanda de Lessepsa</p> <p>– omawia ekonomiczne, polityczne, militarne, społeczne i kulturowe przyczyny ekspansji kolonialnej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Japonia w przeciwieństwie do Chin nie uległa kolonizacji</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miał Kanał Sueski dla polityki kolonialnej i imperialnej w XIX w.</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego dochodziło do konfliktów kolonialnych</p> <p>– wymienia przykłady konfliktów kolonialnych</p> <p>– wymienia i ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla metropolii i państw kolonizowanych</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>półkolonia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: otwarcie Japonii (1854), powstanie sipajów (1857–1859), konferencję berlińską (1884–1885), powstanie bokserów (1899–1901), I wojnę burską (1880–1881), powstanie Mahdiego (1881–1899), aneksję Hawajów przez USA (1898), II wojnę burską (1899–1902)</p> <p>– opisuje proces kolonizacji Afryki przez Wielką Brytanię, Niemcy i Włochy</p> <p>– omawia politykę mocarstw europejskich wobec Chin</p> <p>– omawia proces kolonizacji Indochin</p> <p>– omawia przykłady zbrodni kolonizatorów w Afryce</p> <p>– omawia przykłady oporu rdzennych ludów Afryki i Azji wobec kolonizatorów</p> <p>– ocenia postawy kolonizatorów wobec rdzennej ludności Afryki</p>
Postęp naukowy i techniczny	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój nauki • Rozwój medycyny i higieny • Rozwój techniki • Wpływ postępu technicznego na życie codzienne • Zmiany ludnościowe 	<p>– stosuje pojęcia: <i>darwinizm, urbanizacja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie teorii ewolucji Darwina (1859), wynalezienie telefonu (1876), odkrycie promieni Roentgena (1895), odkrycie polonu i radu (1898)</p> <p>– identyfikuje postacie: Charlesa Darwina, Louisa Pasteura, Wilhelma Roentgena, Alberta Einsteina, Marii Skłodowskiej-Curie, Alexandra Grahama Bella, Thomasa Alvy Edisona, Zygmunta Freuda, Dmitrija Mendelejewa, Karola Olszewskiego, Zygmunta</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>antyseptyka</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pierwszą Wystawę Światową (1851), opracowanie układu okresowego pierwiastków (1869), opracowanie szczepionki przeciw wściekliźnie (1885), powstanie wieży Eiffla (1889), pierwsze wręczenie Nagrody Nobla (1901), pierwszy lot samolotem (1903)</p> <p>– identyfikuje postacie: Auguste’a Comte’a, Gregora Mendla, Iwana Pawłowa, Roberta Kocha, Heinricha Hertza, Maxa Plancka, Pierre’a Curie, Ernsta von</p>

		<p>Wróblewskiego, Guglielma Marconiego, Aleksandra Popowa, Orville'a i Wilbura Wrightów, Henry'ego Forda</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia wynalazki techniczne przełomu XIX i XX w. – wyjaśnia, jaki wpływ na życie codzienne miały odkrycia naukowe drugiej połowy XIX i początków XX w. – wyjaśnia, jakie skutki miał wszechstronny rozwój nauki w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – przedstawia wkład Polaków w rozwój nauki na przełomie XIX i XX w. – wyjaśnia, jaki wpływ miały wynalazki na rozwój komunikacji 	<p>Siemensa, Carla Benza, Gottlieba Daimlera, Rudolfa Diesla, Jeana Bernarda Foucaulta, Jamesa Maxwella, Ernesta Rutherforda, Antoine'a Henriego Becquerela, Louisa Blériota</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia osiągnięcia naukowe w dziedzinie nauk przyrodniczych i ścisłych – omawia zmiany w medycynie i higienie przełomu XIX i XX w. – wyjaśnia, jaki wpływ miały wynalazki na rozwój technologii produkcji – omawia wpływ przemian cywilizacyjnych na zmiany ludnościowe na przełomie XIX i XX w. – opisuje, jakie były przyczyny i skutki wzrostu liczby ludności w Europie i na świecie – ocenia wpływ postępu technicznego na życie codzienne
<p>Nowe ideologie i ruchy społeczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Demokratyzacja w Europie Zachodniej • Socjalizm i ruch robotniczy • Chrześcijańska demokracja i nacjonalizm • Ruch na rzecz równouprawnienia kobiet 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>demokratyzacja, emancypacja, socjaldemokracja, chrześcijańska demokracja, nacjonalizm</i> – lokalizuje w czasie: przyznanie powszechnego prawa wyborczego we Francji (1848), ogłoszenie encykliki <i>Rerum novarum</i> (1891), przyznanie praw wyborczych kobietom w Polsce (1918) – identyfikuje postacie: Leona XIII, Michaiła Bakunina – wyjaśnia, na czym polegał proces demokratyzacji ustrojowej – wymienia nowe ideologie i ruchy społeczne, które powstały w pierwszej połowie XIX w. – omawia postulaty ideologii socjaldemokratycznej – przedstawia okoliczności powstania ruchu robotniczego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>rewizjonizm (reformizm), anarchizm, syjonizm, sufrażystki, feminizm</i> – lokalizuje w czasie: powstanie I Międzynarodówki (1864), powstanie II Międzynarodówki (1889), powstanie brytyjskiej Partii Pracy (1900) – identyfikuje postacie: Eduarda Bernsteina, Pierre'a Proudhona, Piotra Kropotkina – opisuje proces demokratyzacji ustrojowej Wielkiej Brytanii – opisuje proces przemian ustrojowych we Francji w drugiej połowie XIX w. – wyjaśnia, jaką rolę w ruchu robotniczym miała odgrywać I i II Międzynarodówka – omawia skutki rozłamu w ruchu robotniczym po rozwiązaniu I Międzynarodówki – wyjaśnia, jakie postulaty dzieliły anarchistów od socjalistów

		<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia założenia ideologiczne chrześcijańskiej demokracji – omawia podstawy ideologiczne nacjonalizmu – wymienia postulaty ruchu emancypacyjnego kobiet – wskazuje przykłady działań na rzecz równouprawnienia kobiet 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie skutki miała radykalizacja ideologii nacjonalistycznej – ocenia skutki demokratyzacji ustrojowej na przykładzie Wielkiej Brytanii
Epoka pozytywizmu	<ul style="list-style-type: none"> • Scjentyzm i pozytywizm • Literatura pozytywistyczna • Sztuka i architektura • Nowe nurty w sztuce • Kultura staje się masowa • Aktywny wypoczynek 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>pozytywizm, scjentyzm, realizm, naturalizm, impresjonizm, secesja</i> – identyfikuje postacie: Émile’a Zoli, Honoré de Balzaca, Wiktora Hugo, Claude’a Moneta, Pabla Picassa, Auguste’a Comte’a, Fiodora Dostojewskiego, Auguste’a Renoira, Vincenta van Gogha, Auguste’a Rodina – wymienia cechy charakterystyczne pozytywizmu i scjentyzmu – wyjaśnia, dlaczego impresjonizm stanowił przewrót w XIX-wiecznym malarstwie europejskim – wymienia nowe nurty w sztuce drugiej połowy XIX i początków XX w. – wyjaśnia, jakie zjawiska i procesy wpłynęły na rozwój kultury masowej na przełomie XIX i XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>postimpresjonizm, historyzm, symbolizm, kubizm, idea olimpizmu, skauting</i> – identyfikuje postacie: Charlesa Dickensa, Lwa Tołstoja, Antona Czechowa, Josepha Conrada, Édouarda Maneta, Paula Gauguina, Paula Cézanne’a, Auguste’a i Louisa Lumière, Gustawa Klimta, Marka Twaina, Jacka Londona, Carla Collodiego, Edmonda de Amicisa, Berthe Morisot, Camille Claudel, Georges’a Braque’a, Pierre’a de Coubertina, Roberta Baden-Powella – omawia problematykę literatury pozytywistycznej – charakteryzuje sztukę i architekturę drugiej połowy XIX i początków XX w. – przedstawia, jak zmieniło się podejście XIX-wiecznego społeczeństwa do sposobów spędzania wolnego czasu przez dorosłych i młodzież – ocenia, jakie znaczenie miał wzrost popularności kultury fizycznej w XIX w.
Rozdział IV. Ziemie polskie w drugiej połowie XIX wieku			
Powstanie styczniowe	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza powstania styczniowego • Wybuch powstania • Przebieg walk powstańczych • Powstanie styczniowe na arenie międzynarodowej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: „<i>biali</i>”, „<i>czerwoni</i>”, <i>branka, polskie państwo podziemne</i> – lokalizuje w czasie: branke (14/15 I 1863), wybuch powstania styczniowego i ogłoszenie Manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego (22 I 1863), wydanie ukazu o uwłaszczeniu (1864), objęcie 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>odwilż posewastopolska</i> – lokalizuje w czasie: manifestację na placu Zamkowym (IV 1861), wprowadzenie stanu wojennego (X 1861), powstanie Komitetu Miejskiego (X 1861), powstanie Dyrekcji Krajowej (XII 1861), powołanie Rządu Cywilnego (VI 1862), podpisanie konwencji

	<ul style="list-style-type: none"> Upadek powstania 	<p>władzy nad powstaniem przez Romualda Traugutta (X 1863), śmierć R. Traugutta (VIII 1864)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w przestrzeni tereny, które były objęte działaniami polskich partyzantów – identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego, Ludwika Mierosławskiego, Stefana Bobrowskiego, Mariana Langiewicza, Romualda Traugutta – omawia politykę Aleksandra Wielopolskiego w Królestwie Polskim – omawia poglądy „białych” i „czerwonych” na kwestię niepodległości Polski – wymienia przyczyny powstania styczniowego – wymienia wydarzenia, które miały wpływ na upadek powstania styczniowego – przedstawia okoliczności wybuchu powstania styczniowego – przedstawia postulaty ogłoszone w Manifeście Tymczasowego Rządu Narodowego – charakteryzuje przebieg walk powstańczych – omawia sposób organizacji i funkcjonowania polskiego państwa podziemnego – przedstawia okoliczności upadku powstania styczniowego 	<p>Alvenslebena (II 1863), powstanie Rządu Narodowego (V 1863)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Andrzeja Zamoyskiego, Leopolda Kronenberga, Jarosława Dąbrowskiego, Zygmunta Padlewskiego, Zygmunta Felińskiego, Teodora Berga, Michała Murawjowa, Francesca Nulla, François de Rochebrune’a, Andrija Potebni, Józefa Haukego-Bosaka, Stanisława Brzóska, Aleksandra Waszkowskiego – wyjaśnia, co mieszkańcom Królestwa Polskiego przyniosła odwilż posewastopolska – wyjaśnia, co miało wpływ na odzyskanie idei niepodległościowych na przełomie lat 50. i 60. XIX w. – porównuje i ocenia programy „białych” i „czerwonych” – omawia sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania styczniowego – wyjaśnia wpływ polityki A. Wielopolskiego na radykalizację nastrojów w Królestwie Polskim – przedstawia, jaki sposób rozwiązania sprawy chłopskiej zaproponowano w Manifeście Tymczasowego Rządu Narodowego – wyjaśnia, do kogo Tymczasowy Rząd Narodowy apelował o wspólną walkę przeciwko zaborcy – ocenia rolę, jaką odegrał R. Traugutt w powstaniu styczniowym – wyjaśnia, kto i dlaczego poparł lub potępił powstanie styczniowe – ocenia stosunek opinii międzynarodowej do powstania styczniowego
<p>Zabór rosyjski po powstaniu styczniowym</p>	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny upadku powstania styczniowego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>pozytywizm warszawski</i>, <i>noc apuchtinowska</i>, <i>lojalizm</i>, <i>trójlojalizm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>tajne komplety</i> – lokalizuje w czasie: utworzenie Komitetu Urządzącego (1864), powstanie zabajkalskie (1866),

	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczenie powstania styczniowego • Represje po upadku powstania styczniowego • Postawy Polaków wobec zaborców 	<p>– lokalizuje w czasie: wprowadzenie języka rosyjskiego jako urzędowego (1866), wprowadzenie urzędu generała-gubernatora (1874), początek nocy apuchtinowskiej (1879)</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miało powstanie styczniowe dla walki Polaków o niepodległość</p> <p>– omawia przyczyny upadku powstania</p> <p>– wymienia represje władzy carskiej wobec polskiego szkolnictwa</p> <p>– omawia represje wobec uczestników powstania</p> <p>– charakteryzuje represje wobec Królestwa Polskiego</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób represje popowstaniowe wpłynęły na życie Polaków pod zaborem rosyjskim</p>	<p>powstanie Zjednoczenia Emigracji Polskiej (1866), rozpoczęcie likwidacji Kościoła unickiego (1875), likwidację Banku Polskiego (1885), założenie Uniwersytetu Latającego (1885), likwidację Szkoły Głównej (1869)</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Czartoryskiego, Jarosława Dąbrowskiego, Jadwigę Szczawińską-Dawidową</p> <p>– omawia położenie Kościoła katolickiego i unickiego po powstaniu styczniowym</p> <p>– omawia postawy Polaków wobec rosyjskich represji po upadku powstania styczniowego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego stanowisko pozytywistów warszawskich było bardziej popularne od postawy trójlojalistycznej</p> <p>– ocenia postawy Polaków wobec zaborców po powstaniu styczniowym</p>
<p>Sytuacja w zaborze pruskim i austriackim</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Germanizacyjna polityka władz niemieckich • Postawy Polaków wobec germanizacji • W walce o polskość • Polityka władz austriackich i postawy Polaków wobec niej • Autonomia galicyjska 	<p>– stosuje pojęcia: <i>germanizacja, Kulturkampf, rugi pruskie, Hakata</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: nadanie Galicji autonomii (1867), polonizacji szkolnictwa w Galicji (1867), Kulturkampf (1871–1878), wprowadzenie języka niemieckiego jako wykładowego w szkołach w zaborze pruskim (1873), rugi pruskie (1885–1890), powstanie Komisji Kolonizacyjnej (1886), powstanie Hakaty (1894), początek strajku dzieci polskich we Wrześni (1901)</p> <p>– identyfikuje postacie: Piotra Wawrzyniaka, Mieczysława Ledóchowskiego, Michała Drzymały</p> <p>– omawia politykę Kulturkampfu w zaborze pruskim</p> <p>– wymienia decyzje władz pruskich zmierzające do germanizacji szkolnictwa</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>stańczycy, wiryliści</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wprowadzenie języka polskiego jako urzędowego w Galicji (1859), powołanie Sejmu Krajowego (1861), powstanie Rady Szkolnej Krajowej (1867), wprowadzenie języka niemieckiego jako urzędowego w zaborze pruskim (1876), powstanie Towarzystwa Przyjaciół Wzajemnego Pouczania się i Opieki nad Dziećmi „Warta” (1894), uchwalenie noweli osadniczej (1904), strajk szkolny w Wielkopolsce (1906), ustawę kagańcową (1908), ustawę wyłączeniową (1908)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ferdynanda Hansemanna, Hermanna Kennemanna, Henryka Tiedemanna, Agenora Gołuchowskiego, Kazimierza Badeniego, Józefa Szujskiego, Stanisława Tarnowskiego, Floriana Stablewskiego, Anieli Tułodzieckiej, Floriana Ceynowy,</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób władze pruskie walczyły z polskością w sferze ekonomicznej – wymienia działania Polaków, które były przykładem walki z germanizacją – omawia postawy Polaków wobec germanizacji szkolnictwa i życia gospodarczego – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała Hakata – przedstawia okoliczności wprowadzenia autonomii w Galicji – wymienia instytucje życia politycznego, społecznego i kulturalnego, które były przejawem autonomii galicyjskiej – wyjaśnia, dlaczego Galicję nazywano polskim Piemontem 	<p>Hieronima Derdowskiego, Walentego Barczewskiego, Antoniego Wolszlegiera, Jana Liszewskiego, Wojciecha Kętrzyńskiego, Karola Miarki, Franciszka Smolki, Kazimierza Grocholskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia działalność Polaków walczących o polskość Warmii, Mazur, Górnego Śląska i Pomorza Gdańskiego – wyjaśnia, dlaczego walkę Polaków z germanizacją w zaborze pruskim nazywa się <i>najdłuższą wojną nowoczesnej Europy</i> – przedstawia poglądy konserwatystów krakowskich zwanych stańczykami – omawia przyczyny łagodzenia polityki władz zaborczych wobec Polaków w Galicji – ocenia postawy Polaków wobec germanizacji – ocenia rolę Galicji jako ostoji polskiego życia narodowego
<p>Gospodarka i społeczeństwo ziem polskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Praca organiczna i praca u podstaw • Rolnictwo w trzech zaborach • Rozwój przemysłu • Przemiany społeczne • Asymilacja Żydów • Emancypantki 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>praca organiczna, praca u podstaw, asymilacja</i> – lokalizuje w czasie: otwarcie Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej (1845), wynalezienie lampy naftowej (1853), powstanie Polskiej Macierzy Szkolnej (1905) – identyfikuje postacie: Karola Marcinkowskiego, Hipolita Cegielskiego, Piotra Wawrzyniaka, Ignacego Łukasiewicza, Elizy Orzeszkowej – wymienia cechy charakterystyczne pracy organicznej i pracy u podstaw – przedstawia przykłady działań w zakresie pracy organicznej i pracy u podstaw we wszystkich trzech zaborach – omawia kierunki rozwoju przemysłu w Królestwie Polskim – wyjaśnia, jaką rolę gospodarczą i społeczną odgrywał okręg łódzki 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>syjoniści, litwacy, sztetl, jidysz, Haskala</i> – lokalizuje w czasie zniesienie granicy celnej między Rosją a Królestwem Polskim (1851) – identyfikuje postacie: Dezyderego Chłapowskiego, Franciszka Stefczyka, Narcyzy Żmichowskiej, Gustawa Potworowskiego, Andrzeja Zamoyskiego, Ludwika Zamenhofa – charakteryzuje przemiany w rolnictwie na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. – porównuje rozwój rolnictwa we wszystkich trzech zaborach – opisuje rozwój przemysłu w zaborze pruskim i austriackim – charakteryzuje przemiany społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.

		<p>– wyjaśnia, jaki wpływ na przemiany gospodarcze oraz społeczne i narodowe na polskiej wsi miało uwłaszczenie</p> <p>– przedstawia postulaty i działania polskich emancypantek</p>	<p>– opisuje położenie mniejszości żydowskiej na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.</p> <p>– omawia przyczyny i skutki asymilacji Żydów</p> <p>– ocenia znaczenie pracy organicznej i pracy u podstaw dla kształtowania się nowoczesnego narodu polskiego</p>
Nowe nurty polityczne	<ul style="list-style-type: none"> • Ruch socjalistyczny na ziemiach polskich • Dwa nurty w polskim ruchu socjalistycznym • Kształtowanie się ruchu narodowego • Narodowa Demokracja • Rozwój ruchu ludowego na ziemiach polskich • Rewolucja 1905 roku w Rosji • Rewolucja 1905 roku na ziemiach polskich • Skutki rewolucji z lat 1905–1907 na ziemiach polskich 	<p>– stosuje pojęcie <i>solidaryzm narodowy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: działalność Wielkiego Proletariatu (1882–1885), powstanie Polskiej Partii Socjalistycznej (1892), powstanie Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), powstanie Ligi Narodowej (1893), powstanie Stronnictwa Ludowego (1895), założenie Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897), powstanie Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903), „krwawą niedzielę” w Petersburgu (22 I 1905), strajki szkolne na ziemiach polskich (1905–1908)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa, Ludwika Waryńskiego, Bolesława Limanowskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Daszyńskiego, Wojciecha Korfańtego</p> <p>– wymienia polskie partie polityczne reprezentujące ruch socjalistyczny, ludowy i narodowy</p> <p>– charakteryzuje postulaty programowe polskiego ruchu socjalistycznego, ludowego i narodowego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do wybuchu rewolucji 1905–1907 w Rosji i na ziemiach polskich</p> <p>– przedstawia cele strajków szkolnych w latach 1905–1908</p> <p>– omawia przebieg i skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>serwituty</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Ligi Polskiej (1887), powstanie Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej Galicji i Śląska Cieszyńskiego (1897), powstanie robotnicze w Łodzi (VI 1905), rozłam w Polskiej Partii Socjalistycznej (1906), rozłam w Polskim Stronnictwie Ludowym (1913)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni ośrodki wystąpień robotniczych w okresie rewolucji z lat 1905–1907</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Kulczyckiego, Juliana Marchlewskiego, Róży Luksemburg, Zygmunta Balickiego, Stanisława Stojalowskiego, Marii i Bolesława Wysłouchów, Aleksandra Sulkiwicza, Aleksandra Malinowskiego, Jana Ludwika Popławskiego, Zygmunta Miłkowskiego, Karola Lewakowskiego, Jana Stapińskiego, Mikołaja II</p> <p>– omawia proces budowania polskiego ruchu narodowego</p> <p>– omawia okoliczności powstania ruchu ludowego</p> <p>– porównuje cele i założenia programowe PPS i SDKPiL</p> <p>– omawia rozwój partii socjalistycznych, narodowych i ludowych na ziemiach polskich</p> <p>– ocenia skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich</p>

<p>Polska kultura i nauka przełomu XIX i XX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Polski pozytywizm • Rola historii w polskiej kulturze • Młoda Polska • Malarstwo i rzeźba przełomu XIX i XX wieku • Polska nauka w drugiej połowie XIX wieku • Polscy naukowcy na świecie 	<p>– stosuje pojęcia: <i>pozytywizm warszawski, malarstwo historyczne, Młoda Polska (modernizm)</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pozytywizm w kulturze polskiej (1864–1890), okres Młodej Polski w kulturze polskiej (1890–1918), Nagrodę Nobla z fizyki dla M. Skłodowskiej-Curie (1903), Literacką Nagrodę Nobla dla H. Sienkiewicza (1905), Nagrodę Nobla z chemii dla M. Skłodowskiej-Curie (1911)</p> <p>– identyfikuje postacie: Bolesława Prusa, Henryka Sienkiewicza, Jana Matejki, Jacka Malczewskiego, Marii Skłodowskiej-Curie, Elizy Orzeszkowej, Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta, Stanisława Wyspiańskiego, Ignacego Jana Paderewskiego</p> <p>– omawia program polskiego pozytywizmu</p> <p>– wymienia przykłady dzieł tworzonych <i>ku pokrzepieniu serc</i></p> <p>– omawia problematykę polskiej literatury pozytywistycznej</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywała historia w polskiej kulturze</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>neoromantyzm, bohema (cyganeria), warszawska i krakowska szkoła historyczna, etnografia</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra Świętochowskiego, Marii Konopnickiej, Adama Asnyka, Juliusza i Wojciecha Kossaków, Stanisława Przybyszewskiego, Jana Kasprówicza, Kazimierza Przerwy-Tetmajera, Gabrieli Zapolskiej, Stanisława Witkiewicza, Leona Wyczółkowskiego, Józefa Mehoffera, Olgi Boznańskiej, Heleny Modrzejewskiej, Zygmunta Wróblewskiego, Karola Olszewskiego, Kazimierza Funka, Edmunda Biernackiego, Wacława Sierpińskiego, Juliana Ochorowicza, Michała Bobrzyńskiego, Józefa Szujskiego, Tadeusza Korzона, Władysława Smoleńskiego, Artura Górskiego, Tadeusza Micińskiego, Mieczysława Karłowicza, Feliksa Nowowiejskiego, Karola Szymanowskiego, Edmunda Strzeleckiego, Ernesta Malinowskiego, Ignacego Domeyki, Jana Czerskiego, Benedykta Dybrowskiego, Rudolfa Modrzejewskiego, Bronisława Piłsudskiego, Kazimierza Prószyńskiego, Jana Szczepanika, Oskara Kolberga</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywała inteligencja w okresie pozytywizmu</p> <p>– porównuje poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej</p> <p>– omawia cechy charakterystyczne literatury i sztuki okresu Młodej Polski</p> <p>– omawia dorobek polskich naukowców działających w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p> <p>– ocenia wkład twórców okresu pozytywizmu i Młodej Polski w rozwój kultury narodowej</p>
<p>Rozdział V. I wojna światowa</p>			

<p>Przyczyny światowego konfliktu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Międzynarodowy układ sił • Powstanie sojuszy • Wojna rosyjsko-japońska • Wyścig zbrojeń • „Kocioł bałkański” 	<p>– stosuje pojęcia: <i>belle époque</i>, <i>trójprzymierze</i>, <i>państwa centralne</i>, <i>trójporozumienie (ententa)</i>, <i>„kocioł bałkański”</i></p> <p>– lokalizuje w czasie zawarcie trójprzymierza (1882), powstanie ententy (1904), wojnę japońsko-rosyjską (1904–1905), I wojnę bałkańską (1912–1913), II wojnę bałkańską (1913)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa wchodzące w skład trójprzymierza i trójporozumienia</p> <p>– identyfikuje postać Wilhelma II</p> <p>– omawia proces tworzenia się bloków polityczno-militarnych przez I wojnę światową</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego ukształtowały się trójprzymierze i trójporozumienie</p> <p>– wymienia cele, które skłaniały mocarstwa europejskie do zawierania sojuszy</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego sytuację na Bałkanach nazywano „kotłem bałkańskim”</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Weltpolitik</i></p> <p>– lokalizuje w czasie zawiązanie sojuszu Francji z Rosją (1892), zdobycie Port Artur przez Japonię (1905), bitwę pod Cuszimą (1905), przyłączenie się Rosji do ententy (1907), aneksję Bośni przez Austro-Węgry (1908)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, które na skutek wojen bałkańskich uzyskały największe zdobycze terytorialne</p> <p>– wyjaśnia, jakie skutki miało prowadzenie <i>Weltpolitik</i> przez Niemcy</p> <p>– wyjaśnia, jak polityka Niemiec na przełomie XIX i XX w. wpłynęła na światowy układ sił</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny rosyjsko-japońskiej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał wyścig zbrojeń na początku XX w.</p> <p>– charakteryzuje międzynarodowy układ sił na przełomie XIX i XX w.</p> <p>– opisuje sytuację na Bałkanach na początku XX w.</p> <p>– przedstawia skutki wojen bałkańskich</p> <p>– ocenia wpływ sytuacji na Bałkanach na wybuch konfliktu światowego</p>
<p>Fronty Wielkiej Wojny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zamach w Sarajewie • Wybuch I wojny światowej • Nieudana wojna błyskawiczna • Wojna pozycyjna na froncie zachodnim • Front wschodni • Front bałkański i włoski 	<p>– stosuje pojęcia: <i>wojna błyskawiczna</i>, <i>wojna pozycyjna</i>, <i>wojna manewrowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: zamach w Sarajewie (VI 1914), wybuch I wojny światowej (28 VII 1914), wystąpienie Włoch z trójprzymierza (1915)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Tannenbergiem (VIII 1914), bitwę nad Marną (IX 1914), bitwę pod Verdun (II–XII 1916), bitwę nad Sommą (VII–XI 1917)</p> <p>– identyfikuje postacie: Franciszka Ferdynanda Habsburga, Alfreda von Schlieffena</p>	<p>– lokalizuje w czasie: przystąpienie Japonii do wojny po stronie ententy (1914), przystąpienie Turcji do wojny po stronie państw centralnych (1914), przystąpienie Bułgarii do wojny po stronie państw centralnych (1915), przystąpienie Rumunii do wojny po stronie ententy (1916), przystąpienie Grecji do wojny po stronie ententy (1917)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę o Gallipoli (1915–1916), bitwę pod Gorlicami (1915)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, które uczestniczyły w wojnie po stronie państw centralnych lub ententy</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegał plan wojny błyskawicznej – omawia okoliczności, w jakich załamał się niemiecki plan wojny błyskawicznej – charakteryzuje sposób prowadzenia wojny pozycyjnej – wyjaśnia, na czym polegała wojna manewrowa – wymienia kluczowe momenty w przebiegu działań wojennych na froncie wschodnim i zachodnim w latach 1914–1916 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Gawriły Principa, Ferdynanda Focha, Paula von Hindenburga – omawia polityczne konsekwencje zamachu w Sarajewie – omawia zmiany w składzie trójprzymierza i trójporozumienia – wyjaśnia, jaką rolę odgrywały nowe rodzaje broni zastosowane na froncie zachodnim – omawia przebieg działań wojennych na froncie zachodnim i wschodnim – omawia różnice między działaniami zbrojnymi na froncie wschodnim i zachodnim – opisuje działania wojenne na froncie bałkańskim i włoskim – ocenia skuteczność wojny pozycyjnej i manewrowej
<p>Rewolucje w Rosji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rewolucja lutowa • Okres dwuwładzy • Rewolucja październikowa • Wojna domowa • Rosja po rewolucji 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>rewolucja lutowa, dwuwładza, bolszewicy, rewolucja październikowa, dyktatura proletariatu</i> – lokalizuje w czasie wybuch rewolucji lutowej (III 1917), powołanie Rządu Tymczasowego (III 1917), wybuch rewolucji październikowej (6/7 XI 1917), podpisanie pokoju brzeskiego (3 III 1918), wojnę domową (1919–1920) – identyfikuje postacie: Mikołaja II, Włodzimierza Lenina, Aleksandra Kiereńskiego, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego – wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej – charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji – wyjaśnia, dlaczego bolszewicy w okresie dwuwładzy cieszyli się rosnącym poparciem – omawia skutki rewolucji październikowej – wyjaśnia, jaką rolę odegrał Włodzimierz Lenin w czasie rewolucji rosyjskich 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>tezy kwietniowe, mienszewicy, eserowcy, kadeci</i> – lokalizuje w czasie: abdykację Mikołaja II (III 1917), ogłoszenie tez kwietniowych (IV 1917), uchwalenie konstytucji rosyjskiej (VII 1918), egzekucję rodziny carskiej (VII 1918) – identyfikuje postacie: Grigorija Rasputina, Jurija Martowa, Wiktora Czernowa, Pawła Miłukowa, Antona Denikina, Aleksandra Kołczaka, Piotra Wrangla – omawia sytuację militarną, polityczną i gospodarczą w Rosji do 1917 r. – omawia i porównuje programy rosyjskich stronnictw politycznych – opisuje przebieg rewolucji październikowej – wyjaśnia, co skłoniło Lenina do brutalnej rozprawy z carem i jego rodziną – omawia proces budowania ZSRS – przedstawia przyczyny wojny domowej

		<p>– wyjaśnia, dlaczego Rosja pod rządami bolszewików stała się państwem totalitarnym</p>	<p>– przedstawia metody, jakie stosowali bolszewicy w celu umocnienia swojej władzy</p> <p>– ocenia metody stosowane przez bolszewików w celu umocnienia swojej władzy</p>
<p>Kłęska państw centralnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna na morzach • Przystąpienie Stanów Zjednoczonych do wojny • Sytuacja państw centralnych • Kłęska państw centralnych • Rewolucja w Niemczech • Skutki Wielkiej Wojny 	<p>– stosuje pojęcie <i>nieograniczona wojna podwodna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: rozpoczęcie przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej (1915), przystąpienie USA do wojny (IV 1917), pokój brzeski (3 III 1918), rewolucję listopadową w Niemczech (XI 1918–IV 1919), rozejm w Compiègne i zakończenie I wojny światowej (11 XI 1919)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę jutlandzką (V–VI 1916)</p> <p>– identyfikuje postacie: Thomasa Woodrowa Wilsona, Wilhelma II</p> <p>– wyjaśnia, jakie skutki przyniosła nieograniczona wojna podwodna</p> <p>– wyjaśnia okoliczności i skutki zawarcia pokoju w Brześciu</p> <p>– omawia założenia planu pokojowego Thomasa Woodrowa Wilsona</p> <p>– omawia postanowienia rozejmu w Compiègne</p> <p>– przedstawia skutki polityczne, gospodarcze i społeczne Wielkiej Wojny</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Mitteleuropa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wysłanie depechy Zimmermanna (I 1917), kapitulację Austro-Węgier (3 XI 1918)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę jutlandzką (V–VI 1916), II bitwę nad Marną (VIII 1918)</p> <p>– identyfikuje postać Karola I Habsburga</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Niemcy zdecydowały się na nieograniczoną wojnę podwodną</p> <p>– przedstawia okoliczności przystąpienia Stanów Zjednoczonych do wojny</p> <p>– omawia problemy, z jakimi zmagaly się państwa centralne po 1916 r.</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego państwa centralne poniosły klęskę w I wojnie światowej</p> <p>– omawia przebieg i skutki rewolucji listopadowej w Niemczech</p> <p>– ocenia polityczne, ekonomiczne i społeczne skutki I wojny światowej</p> <p>– przedstawia totalny charakter I wojny światowej</p>
<p>Polacy na frontach Wielkiej Wojny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Polacy u boku państw centralnych • Legiony Polskie u boku Austro-Węgier • Formacje polskie u boku Rosji • Szlak bojowy Legionów Polskich • Wojsko polskie we Francji 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Legiony Polskie, kryzys przysięgowy, Błękitna Armia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: sformowanie Legionów Polskich (VIII 1914), wymarsz Kompanii Kadrowej (VIII 1914), sformowanie Błękitnej Armii (VI 1917), kryzys przysięgowy (VII 1917)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Rokitną (VI 1915), bitwę pod Kostiuchnówką (VII 1917), bitwę pod Kaniowem (V 1918)</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>bajończycy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (1912), powstanie Centralnego Komitetu Narodowego (VII 1914), powstanie Naczelnego Komitetu Narodowego (VIII 1914), powstanie bajończyków (VIII 1914), powstanie Polskiej Organizacji Wojskowej (X 1914), powstanie Komitetu Narodowego Polskiego (XI</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Józefa Hallera, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego – omawia polityczne koncepcje niepodległościowe w Galicji i Królestwie Polskim – wyjaśnia, jaką rolę miała odegrać I Kompania Kadrowa – wyjaśnia, jakie były zasługi Józefa Piłsudskiego dla tworzenia polskich formacji wojskowych w czasie I wojny światowej – wymienia polskie formacje wojskowe walczące po stronie państw centralnych i ententy – przedstawia skutki kryzysu przysięgowego 	<p>1914), powstanie Komitetu Narodowego Polskiego w Lozannie (1917)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Limanową (XII 1914) – identyfikuje postacie: Edwarda Rydza-Śmigłego, Tadeusza Kasprzyckiego, Władysława Prażmowskiego ps. Belina – omawia genezę Legionów Polskich – przedstawia okoliczności powstania Legionów Polskich – omawia szlak bojowy Legionów Polskich – wyjaśnia, w jakim celu powołano Polską Organizację Wojskową – przedstawia formacje polskie, które powstały u boku Rosji – omawia proces formowania wojska polskiego we Francji – ocenia, jakie znaczenie dla Polaków mogła mieć walka w wojnie toczonej przez zaborców
Sprawa polska na arenie międzynarodowej	<ul style="list-style-type: none"> • Sprawa polska na początku wojny • Państwa centralne wobec sprawy polskiej • Sprawa polska w polityce państw ententy • Polacy na konferencji pokojowej w Paryżu 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>mały traktat wersalski, Rada Regencyjna</i> – lokalizuje w czasie: wydanie Manifestu dwóch cesarzy (5 XI 1916), powołanie Rady Regencyjnej (IX 1917), orędzie T.W. Wilsona (8 I 1918), konferencję pokojową w Paryżu (18 I 1919–21 I 1920), traktat wersalski (28 VI 1919) – identyfikuje postacie: Thomasa Woodrowa Wilsona, Ignacego Jana Paderewskiego, Romana Dmowskiego, Wilhelma II, Franciszka Józefa, Mikołaja II – wymienia postanowienia <i>Aktu 5 listopada</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: odezwę księcia Mikołaja (VIII 1914), odezwę Mikołaja II (XII 1916), powołanie Tymczasowej Rady Stanu (I 1917), powołanie rządu Jana Kucharzewskiego (XI 1917) – identyfikuje postacie: Aleksandra Kakowskiego, Józefa Ostrowskiego, Zdzisława Lubomirskiego, Jana Kucharzewskiego – omawia stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w momencie wybuchu wojny – wymienia dokumenty dotyczące sprawy polskiej wydawane przez państwa centralne i państwa ententy prawne – wyjaśnia, co miało wpływ na zmianę w stanowisku Rosji wobec sprawy polskiej

		<p>– wyjaśnia, w jaki sposób władze niemieckie i austriackie realizowały obietnice zawarte w <i>Akcie 5 listopada</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego plan pokojowy prezydenta T. W. Wilsona miał przełomowe znaczenie dla sprawy polskiej</p> <p>– przedstawia postanowienia konferencji pokojowej w Paryżu dotyczące Polski</p>	<p>– charakteryzuje stosunek państw centralnych do sprawy polskiej</p> <p>– omawia przemiany, jakie zachodziły w stanowisku Rosji wobec sprawy polskiej</p> <p>– ocenia znaczenie <i>Aktu 5 listopada</i> dla narodu polskiego</p> <p>– ocenia rolę, jaką w propagowaniu sprawy polskiej w latach 1914–1919 odegrał Ignacy Jan Paderewski</p>
Rozdział VI. Świat po I wojnie światowej			
Ład wersalski	<ul style="list-style-type: none"> • Traktat wersalski • Rozpad Austro-Węgier • Traktaty z Bułgarią i Turcją • Nowe państwa w Europie • Liga Narodów • Mały traktat wersalski • Pierwsze koncepcje zjednoczenia Europy 	<p>– stosuje pojęcia: <i>mały traktat wersalski, Liga Narodów</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: traktat wersalski (28 VI 1919), traktat w Saint-Germain z Austrią (IX 1919), traktat w Neuilly z Bułgarią (XI 1919), powstanie Ligi Narodów (I 1920), traktat w Trianon z Węgrami (VI 1920), traktat w Sèvres z Turcją (VIII 1920), traktat w Lozannie (VII 1923)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni nowe kraje, które powstały w Europie po 1918 r.</p> <p>– wymienia postanowienia traktatu wersalskiego</p> <p>– wymienia postanowienia pokojów z Austrią, Węgrami, Bułgarią i Turcją</p> <p>– wyjaśnia przyczyny powstania Ligi Narodów</p> <p>– omawia strukturę organizacyjną Ligi Narodów</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>ruch paneuropejski</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: dołączenie Niemiec do Ligi Narodów (1926), dołączenie ZSRS do Ligi Narodów (1934)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni postanowienia traktatu wersalskiego</p> <p>– identyfikuje postacie: Mustafy Kemala Paszy, Richarda Coudenhove-Kalergiego, Aristide’a Brianda</p> <p>– wyjaśnia okoliczności, w jakich doszło do rozpadu Austro-Węgier</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do upadku sułtanatu w Turcji</p> <p>– omawia nowy układ sił w Europie po zakończeniu I wojny światowej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do przyjęcia tzw. małego traktatu wersalskiego</p> <p>– omawia pierwsze koncepcje zjednoczenia Europy</p> <p>– ocenia skutki wprowadzenia tzw. małego traktatu wersalskiego</p> <p>– ocenia rolę Ligi Narodów w okresie międzywojennym</p> <p>– ocenia, jakie znaczenie miały w okresie międzywojennym ruchy na rzecz zjednoczenia Europy</p>

<p>ZSRS – imperium komunistyczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie ZSRS • Gospodarka ZSRS • Rządy Stalina • Kult jednostki • Międzynarodowa działalność Kominternu • Zbrodnie sowieckie przed II wojną światową • Rywalizacja i współpraca ZSRS i Niemiec 	<p>– stosuje pojęcia: <i>komunizm wojenny, Nowa Polityka Ekonomiczna, kolektywizacja rolnictwa, kult jednostki, czystki, łagier, Gutag</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: funkcjonowanie NEP (1921–1928), traktat w Rapallo (IV 1922), utworzenie ZSRS (XII 1922), początek rządów Stalina (1924), operację polską NKWD (1937–1938), pakt Ribbentrop–Mołotow (23.08.1939)</p> <p>– identyfikuje postacie: Włodzimierza Lenina, Józefa Stalina, Lwa Trockiego, Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa</p> <p>– omawia okoliczności powstania ZSRS</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał komunizm wojenny i jakie niósł ze sobą skutki gospodarcze</p> <p>– omawia zasady Nowej Polityki Ekonomicznej</p> <p>– omawia skutki kolektywizacji rolnictwa w ZSRS</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał kult jednostki w ZSRS</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał i jak działał system łagrów w ZSRS</p> <p>– opisuje relacje sowiecko-niemieckie w okresie międzywojennym</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Międzynarodówka Komunistyczna (Komintern), sowchoz, kołchoz, front ludowy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powołanie Kominternu (1919), wielką czystkę (1936–1938), Wielki Głód na Ukrainie (1932–1933)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni: obszar głodu w latach 1932–1933; regiony, w których znalazły się największe skupiska łagrów</p> <p>– identyfikuje postacie: Grigorija Zinowiewa, Lwa Kamieniewa, Nikołaja Bucharina</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał fasadowy charakter ZSRS jako państwa federacyjnego</p> <p>– wymienia i opisuje etapy przebudowy gospodarki ZSRS</p> <p>– wyjaśnia, jakie cele gospodarcze przyświecały władzy sowieckiej po 1928 r.</p> <p>– omawia działalność Kominternu</p> <p>– przedstawia przykłady zbrodni sowieckich przed II wojną światową</p> <p>– charakteryzuje sposób sprawowania władzy przez Józefa Stalina</p> <p>– przedstawia metody, jakimi Józef Stalin pozbywał się swoich przeciwników politycznych</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Józef Stalin zdecydował się na zbliżenie polityczne z III Rzeszą</p> <p>– ocenia politykę Józefa Stalina wobec przeciwników politycznych i własnego narodu</p> <p>– ocenia, jakie skutki przyniosło zrealizowanie w praktyce planu budowy państwa komunistycznego</p>
<p>Czas Wielkiego Kryzysu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Skutki I wojny światowej • Czas koniunktury • Wielki Kryzys • <i>New Deal</i> 	<p>– stosuje pojęcia: <i>inflacja, hiperinflacja, koniunktura, „czarny czwartek”, Wielki Kryzys, New Deal, interwencjonizm, nacjonalizacja, etatyzm</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>bańka kredytowa, deflacja, autarkia, handel barterowy, monopol, keynesizm</i></p>

		<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: hiperinflację w Europie (1923), „czarny czwartek” (24 X 1929), Wielki Kryzys (1929–193), wprowadzenie New Deal (1933) – identyfikuje postacie: Franklina Delano Roosevelta – charakteryzuje gospodarcze i społeczne skutki I wojny światowej – wymienia zjawiska charakterystyczne dla Wielkiego Kryzysu i jego skutki – omawia założenia New Deal – przedstawia działania podjęte w ramach realizacji New Deal 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: epidemię grypy hiszpanki (1918–1920), okupację Zagłębia Ruhry przez aliantów (1923–1925) – identyfikuje postać Johna Keynesa – wyjaśnia, z jakiego powodu po I wojnie światowej pojawiło się zjawisko hiperinflacji – wyjaśnia, jakie skutki gospodarcze miała tzw. bańka kredytowa w USA – przedstawia, w jaki sposób państwa europejskie próbowały chronić swoją gospodarkę przed Wielkim Kryzysem – ocenia rolę keynesizmu w wychodzeniu USA i państw europejskich z Wielkiego Kryzysu
Rozwój faszyzmu i nazizmu	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys demokracji w Europie • Narodziny włoskiego faszyzmu • Republika Weimarska • Powstanie nazizmu • Przejęcie władzy przez Hitlera • Rządy Hitlera • Społeczeństwo III Rzeszy • Początki zbrodni hitlerowskich 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>faszyzm, nazizm, duce, Führer</i> – lokalizuje w czasie: marsz na Rzym (1922), początek rządów Mussoliniego (1922), traktaty w Locarno (1925), początek rządów Hitlera (I 1933), „noc długich noży” (1934), ustawy norymberskie (1935), „noc kryształową” (1938) – identyfikuje postacie: Benito Mussoliniego, Adolfa Hitlera, Heinricha Himmlera, Josefa Goebbelsa – wymienia założenia doktryny faszyzmu i nazizmu – omawia działania, jakie podjął Benito Mussolini w celu utworzenia państwa faszystowskiego we Włoszech – omawia przyczyny narodzin nazizmu w Niemczech – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Adolf Hitler przejął władzę w Niemczech – omawia proces tworzenia niemieckiego państwa nazistowskiego – omawia metody, które stosowali naziści w celu stworzenia posłusznego sobie społeczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>protekcjonizm gospodarczy, eugenika</i> – lokalizuje w czasie: powstanie ruchu faszystowskiego we Włoszech (1919), powstanie Narodowej Partii Faszystowskiej we Włoszech (1921), pucz monachijski (1923), pakti laterańskie (1929), Republikę Weimarską (1919–1933), powstanie obozów koncentracyjnych w Niemczech (1933), podpalenie Reichstagu (II 1933), rozpoczęcie zbrojeń przez Niemcy (1935), remilitaryzację Nadrenii (1936) – identyfikuje postacie: Wiktora Emanuela III, Paula von Hindenburga, Alfreda Rosenberga – wyjaśnia, dlaczego Europa w końcu lat 20. i na początku lat 30. XX w. przeżywała kryzys demokracji – omawia proces tworzenia się faszyzmu we Włoszech – charakteryzuje sytuację wewnętrzną i politykę zagraniczną Republiki Weimarskiej – wyjaśnia, jaką rolę odegrali Benito Mussolini i Adolf Hitler w budowaniu państwa totalitarnego we Włoszech i Niemczech

		<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rolę, jaką odgrywała propaganda w nazistowskich Niemczech – wymienia działania nazistów, które miały prowadzić do eksterminacji Żydów w Niemczech – wyjaśnia, z czego wynikał antysemityzm nazistowski i jakie miał konsekwencje 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia okoliczności i skutki puczu monachijskiego – wyjaśnia, w jaki sposób naziści pozbyli się opozycji politycznej w Niemczech – wyjaśnia, dlaczego Adolf Hitler rozprawił się z przywódcami SA – wymienia przykłady zbrodni hitlerowskich w latach 30. XX w. – wymienia grupy, które zostały wykluczone ze społeczeństwa niemieckiego i przedstawia stosowane wobec nich metody represji – wyjaśnia, jakie znaczenie naziści przypisywali eugenicie – porównuje założenia ideowe włoskiego faszyzmu i niemieckiego nazizmu – ocenia, które założenia ideologii nazistowskiej mogły prowadzić do zbrodniczej działalności jej zwolenników
Przemiany społeczne w okresie międzywojennym	<ul style="list-style-type: none"> • Emancypacja kobiet • Rozwój oświaty i sytuacja wyznaniowa • Rozwój mass mediów • Kultura masowa w okresie międzywojennym • Rozwój techniki • Architektura okresu międzywojennego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>demokratyzacja, mass media, społeczeństwo masowe, społeczeństwo konsumpcyjne, socrealizm, modernizm</i> – omawia społeczne, polityczne i kulturowe skutki emancypacji kobiet – wymienia cechy kultury masowej – omawia przyczyny i skutki powstania kultury masowej – wyjaśnia, na czym polegał socrealizm – omawia cechy charakterystyczne architektury okresu międzywojennego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>funkcjonalizm, Karta ateńska</i> – lokalizuje w czasie: pierwszą audycję telewizyjną (1928), ogłoszenie Karty ateńskiej (1933) – identyfikuje postacie: Le Corbusiera, Waltera Gropiusa – wyjaśnia, dlaczego w okresie międzywojennym pogłębiło się zjawisko laicyzacji – charakteryzuje kierunki w rozwoju techniki w okresie międzywojennym – porównuje rozwój kultury masowej w państwach demokratycznych i totalitarnych – ocenia skutki społeczne demokratyzacji życia po I wojnie światowej – ocenia, które wynalazki upowszechnione w okresie międzywojennym najbardziej zmieniły życie ludzi
Świat na drodze ku nowej wojnie	<ul style="list-style-type: none"> • Podboje Włoch i Japonii • Militaryzacja Niemiec 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>Anschluss, państwa osi, Blitzkrieg, appeasement</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>pakt antykominternowski</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna domowa w Hiszpanii • Przyłączenie Austrii do Niemiec • Rozbiory Czechosłowacji 	<p>– lokalizuje w czasie: ukształtowanie się osi Rzym–Berlin–Tokio (1936–1937), wojnę domową w Hiszpanii (VII 1936–III 1939), Anschluss Austrii (III 1938), układ monachijski (IX 1938), aneksję Czechosłowacji przez Niemcy (III 1939)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni zdobycze Niemiec po przejęciu władzy przez Hitlera</p> <p>– identyfikuje postacie: Benito Mussoliniego, Adolfa Hitlera, Francisca Franco</p> <p>– wymienia działania Adolfa Hitlera zmierzające do uczynienia z Niemiec potęgi militarnej</p> <p>– przedstawia proces budowania sojuszy polityczno-militarnych przez III Rzeszę</p> <p>– omawia strony konfliktu i przebieg wojny domowej w Hiszpanii</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny w Hiszpanii miało wsparcie niemieckie i włoskie udzielone gen. Francisca Franco</p> <p>– wymienia etapy ekspansji terytorialnej nazistowskich Niemiec w latach 30. XX w.</p> <p>– omawia przyczyny i skutki Anschlussu Austrii</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do zwołania międzynarodowej konferencji w Monachium</p> <p>– wymienia postanowienia konferencji monachijskiej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała polityka appeasementu</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie cesarstwa Mandżukuo (1931), początek niemieckich zbrojeń (1935), napaść Włoch na Etiopię (X 1935–V 1936), remilitaryzację Nadrenii (1936), wystąpienie Włoch z Ligi Narodów (1936), napaść Japonii na Chiny (1937), rzeź nankińską (1937/1938), zniszczenie Guerniki (1937), zajęcie Albanii przez Włochy (1939), aneksję Kłajpedy przez Niemcy (III 1939)</p> <p>– identyfikuje postacie: Neville’a Chamberlaina, Édouarda Daladiera, Hajle Sellasjego, Emila Hachy</p> <p>– omawia ekspansję terytorialną Japonii w Azji i jej skutki</p> <p>– przedstawia podboje Włoch w Afryce i Europie</p> <p>– charakteryzuje proces militaryzacji Niemiec</p> <p>– omawia przyczyny wojny domowej w Hiszpanii</p> <p>– omawia losy Czechosłowacji po konferencji monachijskiej</p> <p>– porównuje politykę podbojów Włoch i III Rzeszy w okresie międzywojennym</p> <p>– ocenia postawę państw europejskich wobec wojny domowej w Hiszpanii</p> <p>– ocenia skutki bierności państw ententy wobec polityki Hitlera w latach 30. XX w.</p>
Rozdział VII. II Rzeczpospolita			
Odrodzenie Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Pierwsze ośrodki władzy • Odzyskanie niepodległości 	<p>– lokalizuje w czasie: działalność Rady Regencyjnej (X 1917–XI 1918), przejęcie przez Józefa Piłsudskiego władzy wojskowej w Polsce (11 XI</p>	<p>– lokalizuje w czasie powstanie Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej (XI 1918), rząd Jędrzeja Moraczewskiego (XI 1918–I 1919), wybory do Sejmu</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Ustrój nowego państwa • Trudne początki niepodległości 	<p>1918), objęcie przez Józefa Piłsudskiego funkcji Tymczasowego Naczelnika Państwa (XI 1918), uchwalenie małej konstytucji (20 II 1919), otwarcie obrad Sejmu Ustawodawczego (II 1920)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Ignacego Daszyńskiego, Wincentego Witosa, Jędrzeja Moraczewskiego – lokalizuje w przestrzeni siedziby pierwszych ośrodków władzy na ziemiach polskich – wymienia lokalne ośrodki polskiej władzy powstałe w 1918 r. – omawia wydarzenia, które doprowadziły do odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r. – wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada 1918 r. jest uważany za datę odzyskania przez Polskę niepodległości – przedstawia zniszczenia wojenne na ziemiach polskich – opisuje problemy, na jakie napotykała integracja ziem wchodzących w skład odrodzonego państwa – ocenia rolę Józefa Piłsudskiego w procesie kształtowania się początków niepodległości 	<p>Ustawodawczego (I 1919), rząd Ignacego Jana Paderewskiego (I–XII 1919)</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje programy lokalnych ośrodków polskiej władzy powstałych w 1918 r. – przedstawia i ocenia reformy rządu Jędrzeja Moraczewskiego – omawia ustrój II Rzeczypospolitej wynikający z małej konstytucji – omawia kolejne etapy odradzania się państwa polskiego
<p>Kształtowanie się granicy zachodniej i południowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jaka powinna być odrodzona Polska? • Powstanie wielkopolskie • Powrót Pomorza do Polski • Wolne Miasto Gdańsk • I powstanie śląskie • II powstanie śląskie • Plebiscyt i III powstanie śląskie 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>koncepcja inkorporacyjna</i>, <i>koncepcja federacyjna (koncepcja jagiellońska)</i>, <i>plebiscyt</i> – lokalizuje w czasie: przybycie I.J. Paderewskiego do Poznania (26 XII 1918), powstanie wielkopolskie (27 XII 1918–16 II 1919), podpisanie traktatu wersalskiego (VI 1919), I powstanie śląskie (VIII 1919), zaślubiny Polski z morzem (II 1920), plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu (VII 1920), II 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>konwencja górnośląska</i> – lokalizuje w czasie: rozejm w Trewirze (II 1919), podział Śląska Cieszyńskiego (VII 1919), podział Górnego Śląska (X 1921) – identyfikuje postacie: Stanisława Taczaka, Józefa Dowbora-Muśnickiego – przedstawia okoliczności wybuchu powstania wielkopolskiego – wyjaśnia, w jaki sposób rozstrzygnięto polsko-niemiecki spór o Pomorze

	<ul style="list-style-type: none"> • Spór o Śląsk Cieszyński • Plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu 	<p>powstanie śląskie (VIII 1920), plebiscyt na Górnym Śląsku (III 1921), III powstanie śląskie (V–VII 1921)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni: zasięg powstania wielkopolskiego, zasięg powstań śląskich, obszary plebiscytowe, skutki plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu i Górnym Śląsku, miejsce symbolicznych zaślubin Polski z morzem, Wolne Miasto Gdańsk</p> <p>– identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Józefa Hallera, Wojciecha Korfatego</p> <p>– wymienia tereny, które były przedmiotem sporu między Rzeczpospolitą a Niemcami po I wojnie światowej</p> <p>– omawia założenia koncepcji inkorporacyjnej i federacyjnej</p> <p>– omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego</p> <p>– przedstawia znaczenie powrotu Pomorza do Polski</p> <p>– omawia przyczyny i skutki powstań śląskich</p> <p>– omawia wyniki plebiscytów na Górnym Śląsku oraz na Warmii, Mazurach i Powiślu</p> <p>– omawia przyczyny i skutki sporu polsko-czeskiego o Śląsk Cieszyński</p>	<p>– przedstawia międzynarodowe decyzje, jakie zapadły w kwestii podziału Górnego Śląska po III powstaniu śląskim</p> <p>– porównuje i ocenia koncepcje polityczne dotyczące kształtu odrodzonej Rzeczypospolitej</p> <p>– wymienia uprawnienia, jakie przyznano Polsce w Wolnym Mieście Gdańsku</p> <p>– ocenia, czy podział Górnego Śląska po III powstaniu śląskim był korzystny dla Polski</p>
<p>Walki o granicę wschodnią</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konflikt polsko-ukraiński • Początek konfliktu z bolszewikami • Ofensywa bolszewików • Bitwa Warszawska • Pokój ryski • Sprawa Wileńszczyzny 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Orlęta Lwowskie</i>, <i>cud nad Wisłą</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wojnę polsko-ukraińską (XI 1918–VII 1919), wojnę polsko-bolszewicką (14 II 1919–18 III 1921), operację niemeńską (IX 1920), utworzenie Litwy Środkowej (X 1920), pokój ryski (18 III 1921)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: Bitwę Warszawską (13–15 VIII 1920), bitwę pod Komarowem (VIII 1920)</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>linia Curzona</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: zawarcie traktatu brzeskiego z URL (II 1918), zawarcie sojuszu II RP z URL (IV 1920), utworzenie Rady Obrony Państwa (VII 1920)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni zajęcie Kijowa przez wojska polskie i ukraińskie (V 1920)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni linię Curzona</p> <p>– identyfikuje postacie: Symona Petlury, Władysława Grabskiego, Wincentego Witosa, Feliksa</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w przestrzeni: terytorium Litwy Środkowej, granicę określoną w pokoju ryskim – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Michała Tuchaczewskiego, Tadeusza Rozwadowskiego, Lucjana Żeligowskiego – omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej – wyjaśnia, na czym polegał polski plan obrony Warszawy przed wojskami bolszewickimi – wyjaśnia, co zdecydowało o sukcesie Polaków w Bitwie Warszawskiej – wyjaśnia, dlaczego Bitwę Warszawską nazwano cudem nad Wisłą – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała wojna propagandowa prowadzona w 1920 r. przez obie strony konfliktu – wyjaśnia, w jaki sposób zakończył się polsko-litewski spór o Wilno – wymienia postanowienia pokoju ryskiego 	<p>Dzierżyńskiego, Juliana Marchlewskiego, Siemiona Budionnego</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia proces tworzenia się państwowości ukraińskiej w Galicji Wschodniej – omawia walki Polaków o Lwów, Galicję Wschodnią i Wołyń w latach 1918–1919 – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do zawarcia sojuszu polsko-ukraińskiego – wyjaśnia, jakie skutki polityczne i militarne miała ofensywa bolszewików w 1920 r. – wymienia postanowienia konferencji w Spa – omawia skutki polityczne i militarne konferencji w Spa – przedstawia pertraktacje polsko-sowieckie w Mińsku i ich konsekwencje – omawia etapy Bitwy Warszawskiej – porównuje siły obu armii biorących udział w Bitwie Warszawskiej – ocenia polityczne i militarne znaczenie Bitwy Warszawskiej – ocenia sposób rozwiązania polsko-litewskiego sporu o Wilno
Rządy parlamentarne	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja marcowa • Scena polityczna II Rzeczypospolitej • Elekcja i śmierć prezydenta Narutowicza • Rządy parlamentarne w II Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: uchwalenie konstytucji marcowej (17 III 1921), wybór G. Narutowicza na prezydenta (9 XII 1922), zabójstwo prezydenta G. Narutowicza (16 XII 1922) – identyfikuje postacie: Gabriela Narutowicza, Macieja Rataja, Stanisława Wojciechowskiego – omawia ustrój II Rzeczypospolitej na podstawie konstytucji marcowej – przedstawia zakres praw i wolności obywatelskich określonych w konstytucji marcowej 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie utworzenie Komisji Konstytucyjnej (II 1919), wybory do Sejmu I kadencji (XI 1922) – identyfikuje postacie: Władysława Sikorskiego, Maurycego Zamoyskiego, Ignacego Daszyńskiego, Jana Baudouina de Courtenay, Władysława Grabskiego – przedstawia proces prac nad konstytucją marcową – charakteryzuje scenę polityczną II Rzeczypospolitej – omawia proces wyboru pierwszego prezydenta II Rzeczypospolitej – ocenia rządy parlamentarne w II Rzeczypospolitej

		– charakteryzuje rządy parlamentarne w II Rzeczypospolitej	
Przewrót majowy i rządy sanacji	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys rządów parlamentarnych • Przewrót majowy • Nowela sierpniowa • Rządy sanacyjne • Konstytucja kwietniowa • Represje wobec opozycji • Obóz sanacyjny po śmierci Piłsudskiego • Polski autorytaryzm 	<p>– stosuje pojęcia: <i>partyjniactwo, sanacja, autorytaryzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: przewrót majowy (12–15 V 1926), prezydenturę I. Mościckiego (VI 1926–IX 1939), uchwalenie noweli sierpniowej (1926), wybory brzeskie (XI 1930), konstytucję kwietniową (24 IV 1935), śmierć J. Piłsudskiego (12 V 1935)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Mościckiego, Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego, Józefa Becka, Edwarda Rydza-Śmigłego</p> <p>– wyjaśnia, co określano mianem partyjniactwa</p> <p>– omawia przebieg przewrotu majowego</p> <p>– wymienia skutki polityczne przewrotu majowego</p> <p>– wyjaśnia, jakie zmiany ustrojowe wprowadziła konstytucja kwietniowa</p> <p>– omawia cechy ustroju autorytarnego w Polsce</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała dekompozycja obozu sanacji po śmierci Józefa Piłsudskiego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>wybory brzeskie, getto ławkowe, numerus clausus</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie BBWR (1928), Kongres Obrony Prawa i Wolności Ludu (VI 1930), proces brzeski (1931–1932), założenie obozu w Berezie Kartuskiej (1934), powstanie OZN (1937), powstanie Frontu Morges (1936), powstanie ONR (1934)</p> <p>– identyfikuje postacie: Kazimierza Bartla, Walerego Sławka, Adama Koca, Bronisława Pierackiego</p> <p>– omawia przejawy kryzysu politycznego w Polsce w połowie lat 20. XX w.</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę miał odgrywać BBWR w polskim życiu politycznym</p> <p>– porównuje pozycję i uprawnienia prezydenta w konstytucji marcowej i kwietniowej</p> <p>– wymienia ugrupowania opozycyjne wobec rządów sanacji</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób sanacja rozprawiła się z opozycją polityczną</p> <p>– przedstawia przejawy antysemityzmu na polskich uczelniach w II Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia wpływ kryzysu wewnętrznego na pozycję międzynarodową II Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia decyzję Józefa Piłsudskiego o dokonaniu przewrotu politycznego w Polsce</p> <p>– ocenia politykę rządów sanacji wobec opozycji</p>
Spółeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Społeczeństwo II Rzeczypospolitej • Mniejszości narodowe w Rzeczypospolitej 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Polska A i B, wojna celna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: rozpoczęcie budowy portu w Gdyni (1921), wprowadzenie reformy walutowej (1924), uchwalenie ustawy o reformie rolnej (1925), wojnę celną (1925–1934), budowę Centralnego</p>	<p>– lokalizuje w przestrzeni województwa, w których dominowali przedstawiciele mniejszości narodowych</p> <p>– charakteryzuje mniejszości narodowe zamieszkujące II Rzeczpospolitą</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Problemy gospodarcze II Rzeczypospolitej • Reformy Grabskiego • Budowa portu w Gdyni • Inwestycje przemysłowe w latach 30. 	<p>Okręgu Przemysłowego (1936–1939)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w przestrzeni główne okręgi przemysłowe II Rzeczypospolitej, Centralny Okręg Przemysłowy, podział na Polskę A i B – identyfikuje postacie: Władysława Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego – wymienia mniejszości narodowe i wyznaniowe w społeczeństwie II Rzeczypospolitej – wyjaśnia, na czym polegał podział kraju na Polskę A i B – omawia strukturę etniczną, wyznaniową i zawodową społeczeństwa II Rzeczypospolitej – wymienia najważniejsze problemy gospodarcze, przed którymi stanęła II Rzeczpospolita – omawia realizację reform gospodarczych przez rząd Władysława Grabskiego – wyjaśnia, dlaczego Gdynia była nazywana polskim oknem na świat – wyjaśnia, na czym polegała i jakie miała skutki wojna celna z Niemcami – wymienia cechy charakterystyczne Wielkiego Kryzysu w Polsce – wyjaśnia, jaką rolę miał odegrać COP w rozwoju gospodarczym i polityce obronnej Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia sytuację prawną mniejszości narodowych w Polsce – przedstawia okoliczności budowy portu w Gdyni – wymienia przykłady inwestycji zrealizowanych w ramach COP – przedstawia zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego dla rozwoju polskiej gospodarki – ocenia politykę II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych – ocenia skuteczność reform gospodarczych podejmowanych w II Rzeczypospolitej
<p>Kultura i nauka w II Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Początki oświaty w II Rzeczypospolitej • Reformy szkolnictwa • Nauka polska • Literatura okresu międzywojennego • Sztuka i architektura w II Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie reformę edukacji Stanisława Grabskiego (1924), reformę edukacji Janusza Jędrzejewicza (1932) – identyfikuje postacie: Janusza Jędrzejewicza, Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta, Stanisława Grabskiego, Stefana Banacha, Zofii Nałkowskiej, Witolda Gombrowicza, Brunona Schulza, Stanisława Ignacego Witkiewicza – Witkacego, Czesława Miłosza, Juliana Tuwima 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie Nagrodę Nobla dla Władysława Reymonta (1924) – identyfikuje postacie: Ludwika Hirszfelda, Marii Dąbrowskiej, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Tadeusza Boya-Żeleńskiego, Antoniego Słonimskiego, Jana Lechonia, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Karola Szymanowskiego, Jana Kiepury, Poli Negri, Janusza Kusocińskiego, Hugona Steinhausa, Mariana

	<ul style="list-style-type: none"> • Kino i radio w międzywojennej Polsce • Sport w II Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje reformy szkolnictwa przeprowadzone w II Rzeczypospolitej – wymienia dziedziny naukowe, w których polscy uczeni zyskali uznanie w latach 20. i 30. – przedstawia osiągnięcia polskiej literatury – wymienia nurty, jakie dominowały w polskim malarstwie dwudziestolecia międzywojennego – przedstawia najważniejszych twórców polskiej literatury w okresie międzywojennym 	<p>Rejewskiego, Henryka Zygałskiego, Jerzego Różyckiego, Stanisława Wigury, Franciszka Żwirki, Zofii Kossak-Szczuckiej, Juliusza Kadena-Bandrowskiego, Sergiusza Piaseckiego, Kazimierza Wierzyńskiego, Jarosława Iwaszkiewicza, Tadeusza Peipera, Jerzego Lieberta, Karola Rostworowskiego, Juliusza Osterwy, Leona Schillera, Haliny Konopackiej, Jadwigi Jędrzejowskiej, Stanisława Marusarza</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia problemy polskiej oświaty w początkach niepodległości – omawia osiągnięcia nauki polskiej w okresie międzywojennym – charakteryzuje sztukę i architekturę w II Rzeczypospolitej – przedstawia rozwój kina i radia w międzywojennej Polsce – omawia rozwój teatru i muzyki w okresie międzywojennym – omawia sukcesy polskich sportowców w okresie międzywojennym – ocenia dorobek kulturalny i naukowy II Rzeczypospolitej
<p>Polityka zagraniczna II Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Polska na arenie międzynarodowej • Polityka międzynarodowa w okresie sanacji • Przyłączenie Zaolzia do Rzeczypospolitej • Niemieckie żądania wobec Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>polityka równej odległości (równowagi)</i> – lokalizuje w czasie: układy sojusznicze z Francją i Rumunią (1921), układ o nieagresji między Polską i ZSRS (1932), układ o niestosowaniu przemocy między Polską a Niemcami (1934), przyłączenie Zaolzia do Polski (X 1938), przemówienie J. Becka w sejmie (V 1939), pakt Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>Międzymorze, polityka prometejska</i> – lokalizuje w czasie: podpisanie konkordatu (1925), traktat w Locarno (1925), udzielenie gwarancji Polsce przez Wielką Brytanię (III 1939) – identyfikuje postacie: Józefa Lipskiego, Neville’a Chamberlaina – wyjaśnia, jaki wpływ na międzynarodową pozycję Polski miał traktat w Locarno

	<ul style="list-style-type: none"> • Zacieśnienie współpracy z Wielką Brytanią i Francją • Aktywizacja polskiego społeczeństwa • Pakt Ribbentrop–Mołotow 	<p>1939), polsko-brytyjski układ sojuszniczy (25 VIII 1939)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w przestrzeni Zaolzie – identyfikuje postacie: Józefa Becka, Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa – wyjaśnia, jaką rolę w polskiej polityce zagranicznej miał odgrywać sojusz z Francją i Rumunią – wyjaśnia, na czym polegała polityka równowagi i omawia sposób jej realizacji – omawia okoliczności przyłączenia Zaolzia do Polski – wymienia żądania wobec Polski wysuwane przez III Rzeszę w 1938 r. – przedstawia postawę polskich władz wobec żądań III Rzeszy – omawia postawę polskiego społeczeństwa w obliczu zbliżającej się wojny – wymienia postanowienia paktu Ribbentrop–Mołotow 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia, na czym miała polegać idea Międzymorza i polityka prometejska – omawia proces zacieśniania współpracy Polski z Wielką Brytanią i Francją w przededniu wybuchu II wojny światowej – wyjaśnia, dlaczego idea Międzymorza i polityka prometejska poniosły fiasko – wyjaśnia, jak władze Wolnego Miasta Gdańska odebrały niemieckie żądania wobec Polski – charakteryzuje położenie międzynarodowe II Rzeczypospolitej w latach 20. XX w. – przedstawia skutki polskiej polityki zagranicznej prowadzonej w okresie sanacji – ocenia międzynarodową pozycję Polski w okresie międzywojennym – ocenia sposób rozwiązania problemu Zaolzia w latach 30. XX w. – ocenia postawę władz polskich wobec żądań wysuwanych przez III Rzeszę w 1938 r.
--	---	---	--